ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތު ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2026/HC-B12/15
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އިއުތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު، ގަދިރު، ގދ. މަޑަވެލި
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު މުޚާލަފާތްކުރުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ދިލްޝާނާޖް ރަޝީދު
ފަނޑިޔާރު ނުޒައިލާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް ޝާކިރު

ނިމުނު ތާރީޚް: 18 ޛުލްޤަޢިދާ 1447
06 މެއި 2026

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް [illegible] ނިމުނު ތާރީޚު:

04	ޝަޢުބާން	1447
22	ޖަނަވަރީ	2026

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 145-B11/AM/2026/01
- ނިންމި ކޯޓު: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- މައުޟޫޢު: ކޯޓު އަމުރު މުރާޖަޢާކޮށްދިނުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 31 މާރިޗު 2026
- ނިމުނު ތާރީޚު: 07 ޖަނަވަރީ 2026

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަލީމް، [illegible]، ގދ. މަޑަވެލި

ޤާނޫނީ ވަކީލު:

އެޑްވޮކޭޓް އަޙުމަދު ޝާހިން

އެޑްވޮކޭޓް އަޙުމަދު ޢަބްދުﷲ ޒަމީރު

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ޤާނޫނީ ވަކީލު:

ސީނިއަރ ޕްރޮސިކިއުޓަރ އެޑްވޮކޭޓް ފާތިމަތު ޝިފާ

ސީނިއަރ ޕްރޮސިކިއުޓަރ އެޑްވޮކޭޓް އަޙުމަދު ނަޝާން

ސީނިއަރ ޕްރޮސިކިއުޓަރ އެޑްވޮކޭޓް ޢާއިޝަތު ނާޒި

ސީނިއަރ ޕްރޮސިކިއުޓަރ އެޑްވޮކޭޓް އަސްރާފު ނަޒީރު

ޖިނާއީ – ބަންދު މުރާޖަޢާ – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) - ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 68 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 – ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު – ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާ – 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) – ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާ – ޤާނޫނުގެ 186 ވަނަ މާއްދާ – ގަވާއިދު ނަންބަރު SC–2021 REG-01 – ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ގަވާއިދު – ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ (1)، (3)، (4)، (6) ވަނަ ނަންބަރު – ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 – ޓެރަރިޒަމާ ދެކޮޅަށް ހަރަކާތްތެރިވުމުގެ ޤާނޫނު – ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) – ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (3) އަދި (7) ވަނަ ނަންބަރު – ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ހ) – ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 – ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު – ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރު – ސުޕްރީމްކޯޓުން [illegible] [illegible] – [illegible]

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] (މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫނު މުޙައްމަދު އަދި ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] ތާއީދު ކުރައްވާފައެވެ.)

ތަޢާރުފު

1. މި މައްސަލައަކީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B11/AM/2026/01 "ބަންދު މުރާޖަޢާކުރުން ނިންމިގޮތް" (07 ޖަނަވަރީ 2026) އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްއެދި، ގދ. މަޑަވެލި، ގަމަރީ، [illegible] މުޙައްމަދު ސަޢީދު[1] (މިފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް" ނުވަތަ "[illegible] މުޙައްމަދު ސަޢީދު"ކަމަށް ބުނެވިފައިވާ)ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުމުން ބަލައިފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (މިފަހުން "އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް" ނުވަތަ "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ނުވަތަ "ދައުލަތް"ކަމަށް ބުނެވިފައިވާ) އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް

2. އިސްތިއުނާފާ މައްސަލައާ ގުޅުންހުރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (2026/SC-A/10) (މިފަހުން "ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާ"ކަމަށް ބުނެވިފައިވާ) ޤަޟިއްޔާގައި، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ބަންދުގެ ކަންކަން 2017 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ހިނގާފައިވާގޮތް ސާފުކުރުމަށްޓަކައި، މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible]، ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫނު މުޙައްމަދުގެ ރައުޔުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ މައިގަނޑު ކަންކަން، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] ތިރީގައި ބަޔާންކުރަމެވެ.

---

[1] ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A155578.

3. 2017 ވަނަ އަހަރު، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި އިލްޔާސް މުޙައްމަދު ސަޢީދާއި އިތުރު ތިން މީހެއްގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ[2] 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާއި 5 ވަނަ މާއްދާގެ (3) ވަނަ ނަންބަރާއި، (7) ވަނަ ނަންބަރު، އަދި އެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ހަވާލާދީ އެ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލެއްކުރަން އުޅުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލިއެވެ. އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 655/Cr-C/2017 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ މަރުޙަލާ

4. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 655/Cr-C/2017 ޤަޟިއްޔާއިން ބަލަންފެށި އެ މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރު 2021 ވަނަ އަހަރު ބަދަލުވުމާ ގުޅިގެން، 31 ޖަނަވަރީ 2022 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގޮސްފައިވާ ބިޔަރިން ސާފުކުރުމަށް މައްސަލައިގެ ކާނޫނީ [illegible] ދިފާޢުން، މައްސަލައިގެ [illegible] ފަރާތުން [illegible] އެ މައްސަލަ ބަލަމުން ބަލާ ފަނޑިޔާރު ނިންމާފައިވެއެވެ.[3]

5. މައްސަލައިގެ އިޖުރާއީ މަރުޙަލާ އަލުން ފެށުމަށް ދައުލަތުން އެދުމުން، ދައުލަތު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ފުރުޞަތުދިނުމަށް، 09 މާރިޗު 2022 ގައި ދައުލަތު ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި ދައުލަތު ފާހަގަ އިސްތިއުނާފުކުރާ ގޮތުން، އެހެންނަމަވެސް ދައުލަތު ފާހަގަ އިސްތިއުނާފުކުރި ކަމުގައި، އިއްތިހާމް މުރާޖަޢާ ކުރުމަށް ފަރާތުން 30 ޖޫން 2022 ގައި ސަޕްރީމްކޯޓުގެ ކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެ ހުށަހެޅުން

---

[2] މިހިސާބުން "ޓެރަރިޒަމް ޤާނޫނު"ކަމަށް ބުނެވޭނެ.

[3] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B11/SHN(655-2017)/2026/06 (01 ފެބްރުއަރީ 2026) "ސަޕްރީމްކޯޓުގެ ކޯޓު ހުކުމް ހުށަހެޅުމުގެ ނޯޓު" ގެ 13 ވަނަ ނަންބަރު.

ބަލައިނުގަތުމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން 04 އޮގަސްޓް 2024 ގައި ނިންމައި،[4] 08 ސެޕްޓެމްބަރު 2024 ދުވަހު ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ނިމި ފަހު ބަޔާން ހުށަހެޅުމަށް ދެ ފަރާތަށް ފުރުޞަތު ދިނެވެ.[5]

6. ދަޢުވާ ކޮށް އިސްބާތުކުރުން ދޫކޮށްލައިގެން، އިބްތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުން ބަލައިނުގަތުމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުން އޭނާގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 655/Cr-C/2017 ޤަޟިއްޔާއިން ބަލަމުންދާ މައްސަލައިގެ ދަޢުވާ ފޮނުވަނީ 09 މާރިޗު 2022 ގައި ގެނެސްފައިވާ ބަދަލަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ[6] 91 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ގެނެސްފައިވާ ބަދަލެއް ކަމަށެވެ.[7]

7. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މިމައްސަލަ ނިންމުމާ ގުޅިގެން، 2017 ވަނަ އަހަރު އިބްތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ މައްސަލަ އުފުލި ދަޢުވާ ކުރި، 2025 ވަނަ އަހަރު އަލުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ދަޢުވާ ކޮށް ހުށަހެޅިއިރު ދެ ދުވަހުގެ ދަޢުވާ ކުރެއްވި ހުށަހެޅިފައިނުވާތީ ކަމުގައިވާތީން، އެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކްރިމިނަލް ކޯޓުން 07 އޮކްޓޫބަރު 2025 ތާރީޚުގައި ދައުލަތުގެ ސިޓީއެއް ފޮނުވާފައިވެއެވެ. ބޭނުންވުން ދި ދިރިހަކީ 2017 ވަނަ އަހަރު މައްސަލައިގެ ދަޢުވާއާއި ހުށަހެޅުމުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ސިޓީއެއް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅި ސިޓީގެ ކޮޕީއާއި، ހެކި ތަކެއްޗާއި ކުރިމަތީ އެދި ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ވާހަކަ.

---

[4] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B9/SHN(655-2017)/2024/03 (04 އޮގަސްޓް 2024) ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ ނިންމުން".

[5] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B11/SHN(655-2017)/2026/06 (01 ފެބްރުއަރީ 2026) "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ ނިންމުން" ގެ 15 ވަނަ ނަންބަރު.

[6] މިގޮތުން "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު"ގައި ބުނެފައިވެއެވެ.

[7] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/HC-B12/36 ގެ ސިޓީން.

8. އިޝާރާތްކުރެވުނު ސިއްރު ހެކި (ސިއްރު ހެކި 1) ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރެއް، 13 އެޕްރީލް 2025 ގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވާ އިބްތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން، އެ އަމުރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރިއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-B12/16 ޤަޟިއްޔާއިން އެ މައްސަލަ ބަލައި، 19 މެއި 2025 ދުވަހު، އެ އަމުރަކީ ބާޠިލު އަމުރެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، 2017 ވަނަ އަހަރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ހުށަހެޅި ދައުވާ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] އިބްތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު [illegible] [illegible] ބަލައިގެން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުމުގައި ކަނޑައެޅިއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ މި ނިންމުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައި ނުވެއެވެ.

9. އޭގެފަހުން، އޮގަސްޓު 2025 ގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިގެން މައްސަލަ ބަލައިދެއްވުމަށް ވަސީލަތަށް ބަރުވިއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި އަންގާފައިވާ ފަދައިން ދައުލަތުން 2017 ވަނަ އަހަރު ހުށަހެޅި ދައުވާ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހެކިވެރިޔާ ދައުވާގެ ވާހަކަ ދެއްކި ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހަޅައިގެން ކަމުގައި ބަލައިގެން، ސިއްރު ހެކި 1 ބަލައިނުގަތުމަށް 18 އޮގަސްޓު 2025 ގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމިއެވެ.

10. މައްސަލައިގެ އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުންތައް ކުރިއަށްގެންދެވުނީ، 09 ސެޕްޓެމްބަރު 2025 ދުވަހު އިބްތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާއަށް ބިނާކޮށް، ސާބިތުކަމުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅިއެވެ. އެ ހުށަހެޅުން ބެލުމަށްފަހު މައްސަލައިގެ ދަށުން އުފުލާފައިވާ ދައުލަތުން އަމުރު ކަށަވަރުކޮށްދެވިފައިވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[8] 42 ވަނަ މާއްދާއާއި، 51 ވަނަ މާއްދާއިން އިބްތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދަށް ލިބިދީފައިވާ އަސާސީ ޙައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން އެ

---

[8] ދިވެހިރާއްޖޭގެ "ޤާނޫނުއަސާސީ" އަށް ބަލާށެވެ.

ޖަވާބުދާރީ ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ނިންމުމުގެ ބަދަލުގައި އުނިކަން އަދިއްޔަތާ ކުރުމަށް ދެން، އިލްޔާސް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން އުފުލައިފައިވާ ދަޢުވާ ޤަބޫލުކުރެވިފައިނުވާތީ އޮތީއެވެ.

11. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ދަޢުވާ ފުރި ޝަރީޢަތް ކޮށްދިނުމަށްޓަކައި އިލްޔާސް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާ ދެކޮޅަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، އިލްޔާސް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމުގެ މައްސަލަ މައްސަލައިގެ ތަފްސީލު ނުވަތަ، ދައުލަތުގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތައް، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅުން އެ ހުށަހެޅުން ބަލައިނުގަތުމަށެވެ.[9]

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ގެ ޤަޟިއްޔާ

12. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް އިލްޔާސް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ދެކޮޅަށް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި އިލްޔާސް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމުގައި، ދައުލަތުން އަރުވާ ކުށްވެރިކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ކަށަވަރުކޮށްދޭ، އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތުގެ ޙައްޤުގައި އިންސާފުން ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އުނިކަން އަދިއްޔަތާ، ދައުލަތުން އަރުވާ ކުށްވެރިކުރުމުގެ ސަބަބުން މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް އިންސާފުވެރިކޮށް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ ހުރަސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ، އެ މައްސަލައިގެ ދަށުން ކޯޓަށް ނުހުށަހެޅޭނެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ކުރެވުނު ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

---

[9] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B11/SHN/(655-2017)/2026/06 (01 ޖަނަވަރީ 2026) "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާ ބެހޭ ނިންމުން".

13. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ޤަޟިއްޔާއިންނެވި އެ މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ތާއީދުކުރަމުންނެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މިފަދައިން ނިންމާފައިވަނީ އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެންކަން އެ ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމުން ބުނުމުން އެނގޭކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

13.1. މައްސަލަ ތަސްލީމުކުރުމުން [illegible] ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ތެރޭގައި [illegible] އިޖުރާއާތު ލަސްވުމާއި، ދަޢުވާއަށް ބަދަލު ގެނައުމުގެ ސަބަބުން، އަދި މައްސަލަ [illegible] [illegible]، އަދި އެ ކަންކަމަކީ މައްސަލަ [illegible] ދިއުމުގައި [illegible] ކަންކަން ނަމަވެސް، އެ ކަންކަމަކީ ދަޢުވާގެ ފުރުޞަތު މައްސަލަ ތަސްލީމުކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

13.2. މައްސަލައިގެ ގިނަ ޢަދަދެއްގެ ތާވަލުކުރެވުނު ނަމަވެސް، މައްސަލަ ވަސްލުވުމުގައި ދިމާވެފައިވާ ބައެއްކަންކަމުގެ ތެރޭގައި، ދިފާޢުން އެދިގެން މައްސަލައިގެ [illegible] ކައުންސަލް ކަނޑައެޅުމުގެ އިތުރުން، މައްސަލައިގެ ވަކީލުން[10] ބަދަލުވުމުގެ ސަބަބުން މައްސަލައިގެ އަޑުއެހުންތައް އެތައްފަހަރަކު ނިންމާފައިވާތީ، ކޯޓުގެ އިދާރީ ސަބަބުތަކާހުރެ މައްސަލައިގެ ބައްދަލުވުންތައް [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅުނު[11] [illegible] [illegible]، [illegible]

---

[10] މި މައްސަލަ [illegible] 7 ފަހަރަކުގެ މަތިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައުލޫމާތު އެބަވޭ.

[11] މައްސަލަ [illegible].

އެއްވެސްކަމަކީ، ދައުލަތުން ނުވަތަ ދިފާއުން ނުވަތަ ކޯޓުން މައްސަލަ ފަސްކުރުމުގެ ގޮތުން ކަމެއްކަން ދެނެގަނެވެން ނެތުމުން، މިކަންކަމުގެ ޖުމްލަ ނަތީޖާއަކީ މައްސަލަ އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ފަސްވުން ކަމުގައިވާނަމަވެސް، އެ ނަތީޖާއަކީ ވަކިފަރާތެއް ގަސްދުގައި ޝަރީޢަތް ފަސްކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރިކަމެއްކަމުގައި ކަނޑައެޅެން ނެތްކަން.

13.3 އެކަށީގެންވާ މުއްދަތުގައި ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ޙައްޤަކީ މި މައްސަލައިގައިވެސް ހިމެނޭ އަސާސީ ޙައްޤު ކަމުގައިވާ ހިނދު، އެ ޙައްޤާ ގުޅޭގޮތުން އިނގިރޭސިވިލާތުގެ މައްސަލައެއްގައި[12] ޝަރީޢަތް ފަސްވުމަކީ ހަމައެކަނި އެކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ނުވަތަ އޮޓޮމެޓިކުން އެ މައްސަލައެއް ބާޠިލު ކުރަންޖެހޭ ހާލަތު އޮތްކަން ބަޔާންކޮށްދޭނެ ކަމެއް ނޫންކަމާއި، ޖިނާއީ މައްސަލައެއް ފަސްވުމުގެ ސަބަބުން، އެ މައްސަލައެއް ބާޠިލު ކުރަންޖެހޭ ހާލަތަށް ވާސިލުވެވުނީ، އެ ފަސްވުމުގެ ސަބަބުން، އަދުލު އިންސާފުވެރި [illegible] [illegible] އެ މައްސަލައާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވާކަން.

13.4 ޖިނާއީ މައްސަލައެއް ފަސްވުމުގެ ސަބަބުން އެ މައްސަލައެއް ބާޠިލު ކުރަންޖެހޭ ހާލަތަށް ވާސިލުވެވުނީ، އެ ފަސްވުމުގެ ސަބަބުން، އަދުލު އިންސާފުވެރި [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ އެ މައްސަލައާއި [illegible] ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ، [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] ޙައްޤާ ޖިނާއީ [illegible] މައްސަލަތަކުގެ ޝަރީޢަތް [illegible] [illegible] ޙައްޤު [illegible] [illegible] ކަމެއްކަން.

---

[12] Attorney General's Reference (No 2 of 2001) [2003] UKHL 86

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާ

14. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްފަހު، އިބްތިސާމް މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ 2 (ދޭއް) ނުކުތާ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

14.1. ދަށު ކޯޓުން ދިފާޢުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުން ބަލައިނުގަތުމަށް ނިންމި ނިންމުން، ޝަރީޢަތްކުރަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ އުޞޫލުގެ ޖިނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމުގައި މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި އަމަލުކުރާގޮތާ ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާތީއާއި، ހައިކޯޓުގެ ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ އިދާރީސިފަތުގެ ޤާނޫނީ އަދުލުގެ ނިޒާމުގައި އަމަލުކުރާގޮތުގެ މައްސަލަ ކަމަށްވާތީއާއި، ހައިކޯޓުން މި ނިންމުން ނިންމުމުގައި މި ދާއިރާގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފުވާތީ ދިޔައީމެ ކޯޓުވެރިންނަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 68 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

14.2. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ދަޢުވާ ބަދަލުކުރުމުގައި އަމަލުކޮށްފައިވާގޮތް ގޯސްވުމާއި، ހުށަހެޅުމުގެ އިޖުރާއަތު ގޯސްވުމުގެ ސަބަބުން އަދިވެސް މައްސަލަ ހިންގަންޖެހުން ޖެހުމަކީ މައްސަލަ ބަލާގޮތުގައި ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުން އަދާކުރާ ކަންކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ނަމަވެސް، ޝަކުވާކުން ކުރުން އަދުލު ދައުލަތުން ކުރުން ހުއްޓުވުމަށް ކުރުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ސުޕްރީމްކޯޓުން ހަދާފައިވާ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤަވާޢިދު)ގެ[13] 103 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ[14] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާ ޚިލާފުކޮށްކަމަށެވެ.

---

[13] މިފަހުން "ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤަވާޢިދު" ކަމަށް ބުނެވޭނެއެވެ.

[14] މިފަހުން "ޝަރީޢަތުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނެވޭނެއެވެ.

15. ބުނެވިދިޔަ ނުކުތާތަކާ ގުޅޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައިވާ މައިގަނޑު ކަންކަން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްލައި އެވަނީއެވެ.

15.1. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 68 ވަނަ މާއްދާގެ އަލީގައި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިވެރިވެފައިވާ މުޢާހަދާތަކާއި، [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނަޒަރު ކުރައްވާފައިވާއެވެ. އެގޮތުން، ކުއްޖާގެ [illegible]

15.2. [illegible]

---

[15] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 28 ވަނަ ނުކުތާ.

އެކަންކަން އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އެ ނިންމުންތައް ބާޠިލު ކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. އެއީ އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާ [illegible] [illegible]، އެ ނުކުތާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވައި [illegible] [illegible]، އެ ނިންމުންތައް [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] [illegible].[16]

15.3. [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެކަންކަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[17] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[16] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 33 ވަނަ ނުކުތާ.

[17] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] [illegible] R v. Jordon [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (framework to assess delays) ސުޕްރީމް ކޯޓު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] (excessive delays) [illegible] [illegible] 11(b) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible].

15.4\. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަތަކުގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތަކަކީ އަސާސީ ޙައްޤު [illegible] [illegible]، އެ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Barker މައްސަލައިގައިވެސް [illegible] [illegible] [illegible] އަސާސީ ބައެއް ގޮތުގައި [illegible] [illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[18] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ބައެއްގެ ގޮތުގައިވާނަމަ، [illegible] [illegible] [illegible] އެ މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.

15.5\. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރިޢާޔަތްކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ބާޠިލުކުރަންޖެހޭ [illegible] ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި، މައްސަލަ ނިންމަވާފައިވެއެވެ.

---

[18] Barker v. Wingo މައްސަލައިގައި [illegible]

[illegible] 4 [illegible]

Barker [illegible] Speedy Trial Act of 1974 [illegible]

ކްރިމިނަލް ޗާޖް ނިސްބަތްކުރުން

.16 އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ކްރިމިނަލް ޗާޖް ނިސްބަތްކޮށްފައިވާގޮތް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

> "ޗޮކްލިޓް ސަރަޙައްދަށް އެތެރެކުރުމަށްޓަކައި ހުރުމުން، ގދ. މަޑަވެލި ގަމަށް، އިއްތިޖާރު މުޚައްދަރާއި ސަޕްލައިގެ މައްސަލަ ދައުލަތުން މި ކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޖިނާއީ އަމަލުތަކުގެ އުސޫލުގެ ކުރުގެ ދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން، ޙުކުމް ޝަރީޢަތް ނިމުމުން ބަންދުކުރުމަށް، މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B9(655-2017)/SHB/2021/112 އަދަދުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމުގެ ބަދަލު ފެންނަންޖެހޭކަމަށް ސަރަޙައްދު ނަގާކަމަށް ނިންމައިފިއެވެ."

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާއާއި ދެކޮޅަށް ވާހަކަ

.17 ކްރިމިނަލް ޗާޖުގެ ނިސްބަތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި، އިޖްރާއާތު މުޤައްރަރު ސަރިޔުގެ ފަރާތުން 4 (ހަތަރެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ، މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައިވާ ތަފްސީލާއި ދިފާޢުގެ ހައިކޯޓުގެ ސަރީރިއްޔަތު މަޖިލީހުގައި ދެކޮޅަށް ބައިގަނޑު ވާހަކަތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

.18 އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ، އިސްތިއުނާފު މިކުރެވޭ އަދުލުއިންސާފު ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ޙުކުމެއް ކަމުގައެވެ. މި ނުކުތާގައި، އިއްތިހާމް މުޖުތަމަޢު ސަރިޔުގެ މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ޗާޖް ހުށަހަޅާފައިވާ ދުވަހު، ޖިނާއީ އިތުރު 3 (ތިނެއް) ޖިނާއީގެ މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގައި ވަކިވަކިން، ޖިނާޔަތުގައި އަދުލުއިންސާފުން ބަންދުން ދޫކޮށްލާފައިވާކަމަށެވެ.

.19 އެންމެފަހުގެ މައްސަލައެއް ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެއްބަދަލުކޮށް ކަމަށެވެ. އެގޮތުން، އެފަރާތަކަށް މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިކަން ހުރުމުން، ހަމައެކަނި އިއްތިހާމް މުޖުތަމަޢު ސަރިޔު މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިކަމުގެ ސަބަބު، އަދުލު ނުކުތާގެ ފަރިތަކަން، އެ އަދުލުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި ނުވާކަމަށެވެ.

20. ޤާނޫނުގެ ކުރިމަތީގައި، އަދި އެމީހެއްގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ހިންގުމުގައި ކޮންމެ މީހަކުވެސް ހަމަހަމަވެގެންވުމާ މީހެއް ކަމަށާއި، ޤާނޫނުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި، ޤާނޫނުން ލިބޭ ފައިދާތައް ހަމަހަމަކަމާއެކު ލިބިގަތުމަކީ ހަމަ ކޮންމެ މީހެއްގެވެސް ޙައްޤެއްކަމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، މި މައްސަލައިގައި ހަމައެކަނި އިޢުލާނުގެ މުބާރާތުގެ ސަރީޙު ޝަރުޠުތަކުގައި ބުނެފައިވާ، މީނާގެ ކަޓައިން އެ ބައްޖު ނިޒާމަށްވެސް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ސަބަބެއްކަމަށެވެ.

21. މި ބާވަތުގައި، މީނާގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރުމަށް މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ [illegible] ބަންދުން ދުވަސްތަކަށްވުރެ، އިޢުލާނުގެ މުބާރާތުގެ ސަރީޙު ޝަރުޠުތަކާ [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމި ނިންމުމުގައި، މިނިވަން ތަޙްޤީޤު އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބު [illegible] ނުވާކަމަށެވެ.

22. ދެވަނަ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާއަކީ، ދަރަޖާގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައިގައި އިޢުލާނުގެ މުބާރާތުގެ ސަރީޙު ކުރިމަތިވެފައިވާގޮތަށް ބާވަތްތަކުގައި، ބަންދުން ދޫކޮށްލެވިފައި ދުވަހުން ގުނާފައި ކަމަށާއި، އެގޮތަށް ގުނާއިރު ދިނުމުގައި ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ކުރިއަށް [illegible]، ހައިކޯޓުގެ އިޢުލާނުގެ މުބާރާތުގެ ސަރީޙު ވ. [illegible] ޤަޟިއްޔާގެ ޤަރާރު (2026/HC-B12/06) (މިގޮތުން "ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 [illegible]"ކަމަށް ބުނެފައިވާ) ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާން ކޮށްފައިވާ، އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ އަމުރު [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ސަބަބު ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައެވެ.

23. ދެވަނަ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ މައްސަލައަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެތެރޭގައި އިންސާފުން ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް މަޖުބޫރުވެފައި ވާކަމަށްބުނެ ދަޢުވާގައި ހިނގަމުންދާ މަރުޙަލާ ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އެދި، ދަޢުވާކޮށް ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން އެ ޤާޟީން ނިންމެވި ގޮތާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އެނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް، އިލްތިމާސް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލައެއްކަމަށެވެ.

24. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ފައިސަލާގެ ނިންމުމުގައި، މި މައްސަލަ އަސާސީގޮތް ދިނުމަށްޓަކައި ޕްރޮސީޖަރ ފިޔަވަޅުތައް، މައްސަލަ ބާޠިލުކުރުމަށް އަމުރުކުރުމުގެ ބާރު ހައިކޯޓަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާކަމަށެވެ. އަދި މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި، ޕްރޮސިކިއުޝަން ބަންދުގައި ކަމެއްވާނަމަ، ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ދެވޭނެ ފުރުޞަތު ކަމުގައި ބެލޭނެ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

25. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ފައިސަލާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން، ތިރީގައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދެކޭ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައެވެ. އެގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

25.1. އިލްތިމާސް ސަރުކާރުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގެ މައްސަލަ އަސާސީގޮތެއް ދިނުމަށް ޕްރޮސީޖަރ ކަމަށް.

25.2. އިނގިރޭސިވިލާތުގެ އަޕީލް ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ "އަސާސީގޮތް ދެއްކުމުގެ ޝަރުޠުތަކުގައި ސަބަބުތަކެއް ބިނާކޮށް ގެންދެވޭނެ ބާރު"އާ ގުޅޭގޮތުން މައްސަލައެއްގައި، ޤާޟީން އެ މާއްދާ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ހުށަހެޅޭ އެއް ޕްރޮސިކިއުޝަނެއް ބާޠިލުކުރުމަށް، އިނގިރޭސިވިލާތުގެ Criminal Justice Act 1997 ގެ 36 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އަޕީލް ކޯޓުން ބިނާކޮށް އިޖުތިހާދުގެ ދަށުން، ޤާޟީ އޭގެ އެޕީލްކޮށް ހުށަހެޅި ހުކުމަށްވާވަރު ނިންމިގޮތް House of Lords in Attorney General's Reference (No 2 ކަމުގައިވާ

of 2001)އާ ހަވާލާދެއްވައި، އެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް [illegible] ސާބިތު ކޮށްފައިވާކަން.

25.3. ޖިނާއީ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ނުގެންދިއުމަށް ނުވަތަ ތާޚީރުކުރުމަށް ނިންމުމަކީ އިސްތިސްނާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އެޗްސްގެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން.

25.4. ޖިނާއީ މައްސަލައެއްގައި އެކަށީގެންވާ [illegible] ކުރިއަށް [illegible] އަމުރުގެ ސަބަބުން މުއްދަތަކަށް [illegible]، އެކަށީގެންވާ [illegible] ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެކަށީގެންވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެޗްސްގެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން.

25.5. އެކަށީގެންވާ [illegible] ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ [illegible] [illegible] ޙާލަތުގައި، [illegible] [illegible] އެކަށީގެންވާ [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެޗްސްގެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން.

26. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމަކީ، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރެއްވުމުގައި، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ރިޢާޔަތް ކުރައްވަންޖެހޭ ކަންކަންކަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަންކަމަށް ހަވާލާ ދެއްވާފައިވާތީ، ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރެއްވުމުގައި އެކަންކަމަށް ރިޢާޔަތް ކުރައްވާފައިނުވާކަމަށް އިސްތިޢުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދެކޭކަމަށެވެ.

27. ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އިސްތިޢުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރެއްވުމުގައި، ދޫކޮށްލައްވާފައިވާކަމަށް އިސްތިޢުނާފުކުރާ ފަރާތުން މައިގަނޑު ކަންކަން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތީއެވެ.

27.1 ދަށުކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލަ އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ފަސްކޮށްދިނުމަށް ދިފާޢުކުރުމުގެ ހައިކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާކަމާއި، އެކަމާގުޅޭގޮތުން އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަޢީދަށް ލިބިދޭން ޖެހޭކަން.

27.2 މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތުން ބަލާއިރު، މައްސަލަ ފަސްކޮށްފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކާއި [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަޢީދަށް މިގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުން ދޫކޮށްލެއްވުން.

27.3 މިގޮތުން އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާއިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤު ނުގެއްލޭގޮތަށް ކުރައްވާކަން.

28. މި މައްސަލައަކީ ޢާއްމު މައްސަލައެއްކަމެވެ. އެހެން މައްސަލައެއްގައި، އެކަށީގެންވާ އަވަސްމިންވަރެއްގައި ޝަރީޢަތް ނުކުރެވުން [illegible] ބަންދުގައި ހުއްޓުވުމަށް ފާސްކޮށްފައި ނުވާކަމެވެ. އެހެންކަމުން، [illegible] ކޯޓުތަކުގެ ނިންމުންތަކުގައި ވާ އުސޫލުތަކާއި، އެ ނުކުތާއަށް ދަށުކޯޓުން ރިޢާޔަތް ކުރައްވަން ޖެހޭނެކަމެވެ. [illegible] މައްސަލަތަކުގައި ބަންދުކުރުން ނިންމުމުގައި އަދުލުވެރިކަމާ އިންސާފުވެރިކަމާ މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

29. ބަންދުކުރި ކަންކަން އެގޮތުގެމަތިން ހުރުމުން، އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގައިވާ ނިންމުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޝަރީފް އިބްރާހީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (2020/SC-A/93) ޤަޟިއްޔާ (މީގެފަހުން "ޝަރީފް އިބްރާހީމް މައްސަލަ"ކަމަށް) އަދި މި ނޫނުވެސް ނިންމުންތަކުގައި، ފަނޑިޔާރުގެ ނިންމުމުގެ ބިނާކުރާ ސަބަބު ބަޔާންކުރަންވާނެގޮތަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށެވެ.

30. ތިންވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ، އިޙްތިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ބަންދު މުއްދަތު [illegible] ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ، [illegible] މައްސަލައެއްގެ ތުހުމަތު ކަމަށްވާއިރު، އެހެނިހެން މައްސަލަތަކާއި މި މައްސަލައާ [illegible] ނެތްކަމަށާއި، މި މައްސަލަތަކުގައި، އަސާސީ [illegible] މި މައްސަލައަށް [illegible] ކަމަށެވެ.

31. އިޙްތިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ [illegible] ބަންދު މުއްދަތު [illegible] ޝަރީފް އިބްރާހީމް [illegible] 2026/HC-B12/06 ނަންބަރު [illegible] ކަމަށެވެ.

32. [illegible] އިޙްތިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ބަންދު މުއްދަތު [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޝަރީފް އިބްރާހީމް މައްސަލައާއި [illegible] (2024/SC-A/09) (މީގެފަހުން "[illegible] މައްސަލަ"ކަމަށް) [illegible] ކަމަށެވެ.

33. އިސްތިއުނާފީ ހަމަހަމަކަން ނުހުށަހަޅައި، އިސްތިއުނާފު މުއްދަތު ނިންމުމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ސަފްޙާ ނިންމުމުގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ 3 ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން، އިއްތިހާމްކޮށް މުޤައްދަމު ސަޢީދުގެ ބަންދުމުއްދަތު ނިންމާފައިވާ ނިންމުމާ ކަނޑައެޅިގެން ދިމާވެން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމާއި ކަމުގައިވެއެވެ.

34. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ސަފްޙާ ނިންމުމުގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫން މުޙައްމަދު ވިދާޅުވެފައިވަނީ، "ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ބަލަމުން ދިޔަ މައްސަލަ ނިމުމާ ހަމައަށް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 655/Cr-C/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާއިން ބަލަމުންދާ މައްސަލައާ ގުޅިގެން، އިއްތިހާމްކޮށް މުޤައްދަމު ސަޢީދު 5 (ފަހެއް) އަހަރާއި 10 (ދިހައެއް) މަސްދުވަހު ދިގު މުއްދަތެއް ބަންދުގައި ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި އެކަން ދާދި ދުވަސްތަކުގައި، ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާތަކަށް، ކަނޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބިނާކޮށް، އެކަމާ މައްސަލަ އެކަން ސާބިތުވެފައި ނެތި ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށްވުރެ ދިގު މުއްދަތަކަށެވެ. އެހެން ކަންކަމުގެ ދަށުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެކަށީގެންވާ މިންވަރެއްގެ [illegible]، [illegible] ސާބިތު [illegible] [illegible] ކުރިއަށްދާއިރު ބަންދުގައި [illegible] ކަމުގައިވިޔަސް، ކޯޓުން ނިޔާކުރުމުގައި ބަލައިލާއިރު [illegible] 6 (ހައެއް) އަހަރު ބަންދުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމީއެވެ." މިހެން ވިދާޅުވެފައިވަނީ، "ކަން ދިމާވެގެން [illegible] [illegible]، [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] މައްސަލައިގެ އިއްތިފާޤު [illegible] ސަޢީދު ބަންދުގައި [illegible] [illegible] މައްސަލައެއް ނޫނެވެ." މިހެން ވިދާޅުވެފައި ވާކަމެވެ.

35. އެ ދުސްތޫރީ އުސޫލުތަކުގައި ބިނާކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި، އެ ކޯޓުން އިއްތިފާޤުން މުޤައްދަމު ސަޢީދު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވާ ނިޔާ

އެ މައްސަލައިގެތެރޭގައި، [illegible] ބަންދުން ދޫކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ދިލްޝާދު މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible].

36. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގައި، ދިލްޝާދު މުޙައްމަދު ސަޢީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible]. [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ދިލްޝާދު މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible]. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ދިލްޝާދު މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ [illegible] [illegible].

37. އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

38. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާއަށް ދައުލަތުން ޖަވާބުދީފައިވަނީ ނުވާކަމަށެވެ. މައްސަލައިގެ [illegible] އިބުތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ މައްޗަށް އެއްޗެހިތަކެއް ހުރިއިރު، މީނާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ހިންގުމުގައި ހަވާލުކޮށްފައިވަނީ [illegible] [illegible]

39. ބަންދު މުރާޖަޢާއަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުންކަމަށްވާއިރު، އެ [illegible] ބަންދު މުރާޖަޢާކުރުމަށް [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

40. އިބުތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުގެ ޖަވާބުގައި [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ނުކުތާއަކީ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބުތިސާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖެހޭނެކަމަށެވެ.

41. [illegible] ބަންދުން ދޫކުރުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ. [illegible] މައްސަލައިގައި [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] [illegible] ނުކުރެވޭނެކަމަށެވެ. ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އާއްމު [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ. މި [illegible] [illegible] [illegible]، އެކަމަށް [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible].

42. އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސައީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސައީދުގެ [illegible] މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ 8 (އަށެއް) މަސްދުވަސް ކުރިން، މީނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] އިތުރުން، ޗެކުގައިވާ އިތުރު 4 (ހަތަރެއް) މީނާގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސައީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސައީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސައީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުރިކަމަށް.

43. މީގެއިތުރުން، މި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސައީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

44. މި މައްސަލައިގައި އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސައީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވެއެވެ. އިޢުތިރާފު މުޤައްރިރު ސަރީޙުކާއި މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާގެ

އެންމެހާ އެއްގޮތަކަށް ހަވާލުކުރެވިފައިވާ އެދިފައިވެއެވެ.

45. މައްސަލައިގެ ޙަޤީޤަތުގައި ފަރިޔާދުން ކުރެވިފައިވާ ސާބިތު ގޮތުން ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތަފާތުތަކެއް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

45.1 އިސްތިއުނާފީ ފަރާތުގެ ނުކުތާގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާގޮތަށް ހުކުމްކުރެއްވި ކަނޑައެޅުމުގެ މައްސަލައިތަކުން، ފާޑުކިޔުން އެދުނުގޮތަށް ކޯޓުން ހިމެނޭ، މި މައްސަލައިގައި އެކަން ދިނުން ދަށުކުރެވިފައިވާ އިޢުތިރާފު މުޤައްރިރު ސާބިތުވާ ދަރަޖައިގެ ސާބިތުކަމުގެ ސަބަބުތަކުން ސާބިތުކުރުމުގެ، އެއީ އެއްބަސްވެވޭކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޤަބޫލު ކުރެވިފައިވެއެވެ.

45.2 ސާބިތު އެހެން ހިސާބަކީ، އެއްގަމުސައްކަތް ގޮތުގެން އަނެއްކާވެސް އަދަދު އެނގިގެންނުވާނެ ހުރިހާކަމަކަށް ބަލާއިރު، އެހެންމެހާ ބަލާއިރު، އެއްގޮތަކަށް ބަލާލުމުގެ ދަރަޖަ ދިނުމަކީ ހަމަ ތަކުރާރުވެފައިވާ ހަވާލެއް ދެކެން ދަރަޖަ ދިނުމާއި ދަށުކުރެވިފައިވާ ގޮތަކަށް، ކޯޓުގެ ކަނޑައެޅުމަށް ފަހަރެއް ކޯޓުގެ ސާބިތުކުރުމަށް ސާބިތުކުރުމުގެ، ހުރިހާ ގޮތަކުން އިޙްތިރާމްކުރަންޖެހޭ، އެއްގޮތަކަށް ދަރަޖަ ދިނުމުގެ ކުރިން ބަލާލެވޭ ގޮތުގެ ގޮތަކަށް ދެބަސްވުމުގެ ބަސްދީފައިވާކަމާއި، ކަމުގެ އެއްގޮތަކަށް ބަލާއިރު، މި ބަޔާނުގައި ދެވަނައީ އެންމެހާ ގޮތަށް ތަސްދީޤުކުރެވޭ ދަރަޖައިން ބެންޑިގައި ނުވެފައިވާކަމާއި، އެ ބަޔާނުގައި ހަމަހަމަ ވަނީ ދަށުކުރެވިފައެވެ.

45.3 ބަންދުން ދޫކުރި މީހުންގެ ބަޔާނުން އެއްގޮތް ބަޔާނަ އަދިވެސް ބަންދުން ދޫކޮށްލާފައި ބަޔާނެއް އެއީ ސާބިތުކުރުމުގެ ސާބިތުކުރުމުން، މައްސަލައިގެ ބަޔާނުގައިން ދަރަޖަ ދިނުމުން ހުރިހާކަމަކަށް ތަކުރާރުކުރެވިފައިވާކަމާއި، އިޢުތިރާފު މުޤައްރިރު ސަރީޙުގެ އިތުރުން މުޤައްރިރު ތަޞައްވުރު ބަންދުކުރެވިފައި، ދަރަޖަ ސާބިތުކުރުމުން، ދަރަޖަ ދިނުމުން އެ މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު

ކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. [illegible] [illegible] ސައިޓުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރި މައްސަލައިގައި ދައުވާ ސާބިތުނުވުމުން، ދައުވާކުރުން އެ މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައި ނުވާކަމަށެވެ. އެހެންވީމާ، [illegible] [illegible] ބަންދުގައި ބެހެއްޓުން މާ [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސާބިތު [illegible]

45.4. [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާ [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] ބަލާއިރު، [illegible] ބަންދުކޮށްފައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible]

45.5. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible]

45.6. [illegible] [illegible] [illegible] 25 [illegible] 2021 [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible]

ބުނެފައިވެއެވެ. މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ އަދި ދޫކޮށްލާފައިވާ ހަތަރު މީހަކުގެ ތެރެއިން އެކަކު، އެ ތުހުމަތުގައި އޭރު ބަންދުކުރިކަމަށް ޖަވާބު ދެއްވާފައިވެއެވެ.

45.7. މިހާރު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ހިނގޭ ޝަރީޢަތަކީ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ތުހުމަތާ ގުޅިގެން ކުރެވޭ ޝަރީޢަތެއްތޯ ނުވަތަ 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ތުހުމަތާ ގުޅޭ ޝަރީޢަތެއްތޯ ސުވާލުކުރުމުން، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ތުހުމަތާ ގުޅޭ ޝަރީޢަތެއްކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޖަވާބު ދެއްވާފައިވެއެވެ.

45.8. މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ލަސްވުމުގެ ސަބަބުން، [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible]

45.9. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] 20 [illegible]

[illegible] ނޫންކަމަށާއި، [illegible] ދެއްވާފައިވާ އިޖުރާއަތްތަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ޖަވާބު ދެއްވާފައިވެއެވެ.

45.10. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އަށް ރުޖޫޢަވާއިރު، އެ މާއްދާގެ ދަށުގައި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އުސޫލުތައް މި ބާރުތަކުގައި ތަޠްބީޤުކުރުން ޖާއިޒުވާނެތޯ ސަރީޙަކޮށް ސާފުކުރުމުން، [illegible] ދިމާއަށް ކުރަންޖެހޭކަމަށް ބެލޭކަމަށާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން އަމަލުކުރުން ޖާއިޒުކަމަށް ނުދަންނަވާކަމަށާއި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] [illegible] ކޯޓުތަކުން ދީފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދެކޭކަމަށް ޖަވާބު ދެއްވާފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

46. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ތިރީގައިވާގޮތަށެވެ.

> "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދެނީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B11/AM/2026/01 ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލުކޮށްދެއްވައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމަވައިދެއްވުމެވެ."

އިސްތިއުނާފު އަޑުއެހުމުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަ

47. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި، އިސްތިއުނާފު [illegible] ޖަވާބުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ [illegible] ދައްކާފައިވާ މައިގަނޑު ވާހަކަތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްލައި [illegible]

ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

48. އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައާ ގުޅިގެން 24 އޭޕްރީލް 2017 ދުވަހު، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ހައްޔަރުކުރަން، 25 އޭޕްރީލް 2017 ދުވަހު [illegible] ބަންދުކުރުމަށްފަހު، 08 އޮކްޓޯބަރު 2018 ދުވަހު، މާލެއިން ފުރައިގެން [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ބަންދުން ދޫކުރުމަށް އަމަލު ކުރައްވާފައިވާކަމެވެ.

49. އެއަށްފަހު، 01 މެއި 2021 ދުވަހު، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު މި ޤަޟިއްޔާގެ އިތުރު މައްސަލައެއްގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަންދުކުރެވުނުކަމުން، 25 އޮކްޓޯބަރު 2021 ދުވަހު، އެ މައްސަލައިގެ ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފައެވެ. އަދި ހަމަ އެ ތާރީޚުގައި، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު އަލުން މި އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައިގެ ބަންދުން ބަދަލުކުރެވިފައި ވާކަމެވެ. އޭގެފަހުން 23 ނޮވެމްބަރު 2021 ދުވަހު، މި މައްސަލައިގައި، ޝަރީޢަތުން [illegible] އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ބަންދުކުރުމަށް ކުރިއަށް ކޯޓުން އަމުރު ކުރައްވާފައި ވާކަމެވެ.

50. ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގެ ތަޙުޤީޤުގައި [illegible] [illegible] ބަންދުކުރުމުގައި، [illegible] ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ މުއްދަތު [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަކިވަކިން [illegible] [illegible]. މި މައްސަލައިގައި އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް ކުރިއަށް ކޯޓުން އަމުރު ކުރައްވާފައިވީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ކޯޓު އަމުރު [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި އެ [illegible] [illegible] [illegible] ވާކަމެވެ.

51. މި މައްސަލައިގައި [illegible] ބަންދުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މުޖުތަމަޢަށް އެ [illegible] [illegible] ނުރައްކަލެއް [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، އިޖުރާއީ [illegible] މައްސަލައިގައިވާ އުސޫލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވާކަމުގައެވެ.

52. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގެ ތުހުމަތުގައި އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމުގައި [illegible] [illegible] [illegible].

ދެވަނަ، ތިންވަނަ އަދި ހަތަރުވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

53. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ 2، 3 އަދި 4 ގައި، އިސްތިއުނާފުވާ ފަރާތުގެ ހުށަހެޅުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ޤަޟިއްޔާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަންކަމަށް، ބަލާއިރު ކޯޓުން އިސްތިއުނާފުވާ ފަރާތުގެ ބަސް މުރާޖަޢާ ކުރެއްވުމުގައި ރިޢާޔަތް ކުރައްވާފައި ނުވާކަމަށާއި، [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރައްވާފައި ނުވާކަމަށެވެ.

54. އިސްތިއުނާފު ކޯޓަށްވާ ނިސްބަތުން، އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން [illegible] ހުށަހެޅި ކޯޓު އަމުރު މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށްއެދި ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible]، އެ ކޯޓުން ނިންމުމާއި [illegible]. އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރުމުގައި [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ)ގެ ދަށުންނެވެ. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު ދިގުމުއްދަތަކަށް ބަންދުގައި ހުރުމަށްފަހު، އެކަމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިޢުތިޞާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު [illegible] [illegible].

55. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ވ)ގައި ބަޔާންކުރާ ބަންދު މުއްދަތާ [illegible]، ކޯޓުން ބަލަންޖެހޭނީ އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ބުނެފައިވެއެވެ. މި މައްސަލައިގައި ކުރިމަތިލާ ކޯޓުން އެކަން ވަޒަން ކުރެއްވުމުގައި، ސަރީޙް އިޚްތިޞާޞް މައްސަލައާއި އިދާރާން ޙަވާލު މައްސަލައަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސާލިހު ބަންދުކުރުމުން ނިންމާފައިވާ ޙުކުމްތަކަށް ބަލާއިރު އަދުލުއިންސާފުވެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައި ވާނެކަމެވެ.

56. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ޤަޟިއްޔާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ކަންކަމުގެތެރޭގައި، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސާލިހު ޝަކުވާކުރާ ކަންކަމަކީ، ގާނޫނުއަސާސީގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ޚިލާފަށް ހުރަހަކާ މައްސަލައެއްގައި ފަސްޖެހުމަކީ އެ މައްސަލައެއްގެ ބަޔާންތަކެއް ވަޒަންކުރުމަށްފަހު ފަސްޖެހޭނެ ދިފާޢު ޒަރޫރީގޮތެއްގައި ބާޠިލްކުރުމުގައިވާ ކަންކަމުގެކަމަށް ދޫކޮށްލެވޭނެކަމެވެ. އެފަދަ ދިނުމުގެއިރުގައި، އަދާލަތުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ، މައްސަލައިގެ ކަންކަމަށް ބަލައިގެން ދޭނެވެ.

57. އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސާލިހު ހުށަހަޅާފައިވާ ބަންދު މުއްދަތާ ކޯޓުގައިވެސް، އަދި މި އިސްތިއުނާފުގައިވެސް، ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ ފުރުޞަތުދިނުމަށް ޖެހޭ އުޒުރެއްނެތި، ގާނޫނުއަސާސީގެ 43 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވި، އެ މާއްދާގެ ދަށުން ޙައްޤުތައް ސާބިތުވާކަމެވެ. އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގައިވާ ނިންމުމަކީ މާއްދާ އިޖުރާއާތުގެ ތެރެއިން ހުކުމުގެ ބަންދު މުއްދަތާގެ ތެރެއިން ނިންމުމުގައި ކުރެވިފައިވާކަމެވެ. ކުރިމަތިލާ ކޯޓުން ބެލުމަށް ބަންދުކުރުމުގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ، ބަންދު މުއްދަތާ ކުރިމަތިވި އަދި ކަނޑައެޅީ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާކަމެވެ.

58. އެހެންކަމުން، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސާލިހުގެ ބަންދު މުއްދަތާކަށް، މިހާރު ބަންދު ދެމެހެއްޓުމަކީ ނިންމުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ޤަޟިއްޔާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން، މިހާ ބަޔާންކުރިފައިވާ ކަންކަން ކުރިމަތިލާ ކޯޓުން ދިރާސާކުރުމަށްފަހު ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ނިންމަމުން ވެއްޖެނަމަ

ބުނެފައިވެއެވެ. ވީމާ، އެ ޤަޟިއްޔާތަކުގައިވާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާ ސަބަބުގެ ތަފްސީލުތައް އެ
ނިންމުމުގައި ހިމަނަންޖެހޭކަމަށް ދައުލަތުން ނުދެކޭކަމުގައެވެ.

.59 ބަރުސްގެ ބޭނުމަށް އިބުހިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ [illegible] [illegible] އެދުނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 43
ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible]، [illegible] ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49
ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible]
ނޫންކަމަށެވެ. ސަބަބަކީ، އިބުހިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ނުވާތީވެއެވެ.

.60 އެހެންކަމުން، އިބުހިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދު [illegible] [illegible] [illegible] ސަބަބެއް
ނެތްކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާއިރު، ޤާނޫނީ އަދި ސަލާމަތީ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ކަމުގައި
ދައުލަތުން ދެކޭކަމަށެވެ.

.61 އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދަޢުވާގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން
ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

.62 މި މައްސަލައިގައި އިބުހިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ 26 ވަނަ މާއްދާގެ
(ށ)ގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

.63 ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B9(655-2017)/SHB/2021/112 "[illegible] [illegible]" (23
ނޮވެމްބަރު 2021)އަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ސުލޫކުގެ ދަށުން، ކޯޓު އަމުރުގައި، ދަޢުވާ ފޯމާއި އުނގެއިވާ ޢަދަދު 2 ގައިވާ ހެކިތަކާއި، ދައުލަތުން ޒާތުކޮށްވެސް ޝުހޫދުތައް އުފެއްދުމަށް ހެކި ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާނަމަ، ކުރުގެ ޝުހޫދުތައް އުފެއްދުމަށް ހެކި ހުށަހަޅަން ކޯޓަށްވެސް ފުރުޞަތުދީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ (1)، (3)، (4) އަދި (6) ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މީނާގެ ފަރާތުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާ އޮތްކަމަށް ކޯޓަށް ފެންނާތީ، ބަންދުކުރުމަށްފަހުވެސް ބަލަހައްޓަމުން ފާހަގަކުރެވޭ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތް ކުރައްވާފައިވާއިރު، މީނާގެ ފަރާތުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާ އޮތުމުގެ ނުވަތަ ނުރައްކާ ބޮޑުކަމުގައިވާ ފާސްކޮށް ގޮތެއްކަމަށް ދައުލަތުން ދައްކާފައެވެ.

64. މި މައްސަލައިގައި ބަންދު މުއްދަތު ކުރުކޮށް، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހެޅުއްވުން ދައުލަތުން އެކަމަށް އިޢުތިރާޟު ކުރައްވާފައިވާކަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ކޯޓުން މިކަމަށް ހުއްދަ ދެއްވައި، ބަންދު މުއްދަތު ކުރައްވާފައި ވާނެއެވެ.

65. މައްސަލަ ވަސްލި ސަބަބު ގުޅުމުން އިސްތިޢުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކުގައިވެސް، މައްސަލަ ބެލުމުގައިވެސް ވަކިވަކިން ސަބަބުތަކަށް ބުނެފައި ނަޒަރުކުރަން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާކަމެވެ. އެކަން ސަރުކިއުލަރުގެ ގަވާއިދުން އަންގާފައިވެއެވެ.

66. މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ފަރާތްތަކުން ކަށަވަރުވާ ސާބިތުވާ ގުޅިގެން ދައްކާފައިވާ މައިގަނޑު ފާހަގަކޮށްލެވޭ ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

66.1 އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާއަށް ބެލިގެން ޝަރީޢަތްކުރެއްވި ސާބިތުވާކަން އިޢުތިބާރު މުޤައްރަރު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ދިފާޢު ޖަވާބުން ދައުލަތުން ބަޔާނު ދިނުމުން ފުރުޞަތު އެދުނުކަމެވެ. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު މުޤައްރަރު ސަޢީދުގެ ގާނޫނީ ވަކީލުގެ ދިފާޢު ކުރުކޮށް ސާ

ފެނިގެން، މީނާއާއެކު އިތުރު ބަޔަކު ހަވާލުކުރެވުނު ކަމަށާއި، ފުލުހުންގެ އިންޓެލިޖެންސް ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތާއި، މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކުން ޤާނޫނީ ގޮތުގައި ބަލާއިރު، މި އަދަދު ބަލާއިރު، ހިންގުމުގައި އިތުބާރު ދެކޮޅަށް ސަބަބު އިސްބާތު ކުރެވޭނެކަމަށް ބަލާފައިވާކަމަށެވެ.

66.2. މައްސަލައިގެ ސަރުކާރުގެ ތަޙުޤީޤުގެ ސަބަބުން، ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފައިވާކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ގެންގޮސްފައިވާ ޝަރީޢަތްހިންގި ސަފްހާގައި ސާބިތުވާ ޤާނޫނު ފެނިގެން ދަށުކޮށްގެން ފުރުސަތު އަދާކުރައްވާފައެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ، މައްސަލައާއި ދާން ކާޖު މައުލޫމާތުގައި ނުވަތަ ކާޖުގެ މަޢުލޫމާތު، ދިމާވެފައިވާ ދިމާވުމުގެ ސަބަބުން، ބަންދުގައި ހުރެ ނެރުމަކީ ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ ކަރުދާސް ތަރުތީބު ކަމުގައިވާ ތަހުގީގުގެ ނުކުމެފައިވާ ސޮއިކުރުމަށް ދަމަހައްޓާފައިވާ ދަރަޖަ ދޭކަމަށެވެ. ބަރުވާގެ ބެލެނިވެރިޔާގެ ވާހަކަދައްކައި ގޮތުގައި ބަންދުކުރާ ކަރުދާހެއްގެ ނުރައްކާގެ ސަބަބުން، ގޮތަކަށް ފާހަގަކުރެވޭ ފަރުދުންނަށް ދިނުމުގެ ކަމަށް ދެކޭ ވާހަކައެވެ. ވަކިކަމަކަށް އެދުމުގެ ހައްޤުގައި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ދީފައިވާ ވާހަކައެވެ. އަނބިމީހާ، މައްސަލައާ ދިމާވެގެން ދިމާވި އެމީހުންގެ ހަމައެކަނި އެކަމުގެ މައްސަލަ ދިފާޢުކޮށް، މިގޮތަށް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމުގެ ޝަރުޠުތަކާއި އެއްގޮތަށް ދަމަހައްޓާ ކުރިމަތިވާ ވަގުތު. މިގޮތުން ހިނގާފައިވާ ގޮތުން ޝަރީޢަތުގެ މައްސަލައިގައިވާ، ދިފާޢުކުރާ ކަމުގެ ހައިކޯޓުން ވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުން، މައްސަލަ އަޑުއެހުމުގެ ތަރުތީބު ކޯޓަށް ތަޙުޤީޤުކުރާ ބަލައިގަނެވޭ، މިހެން ބަންދުގައި ދަމަހައްޓައިގެން ނިންމާފައި ވާކަމަށެވެ. މިއީ ފެންނަން ހުރިގޮތް ރަނގަޅުކަމެއް ކަމަށެވެ.

66.3. ބަންދު މުއްދަތާ ކުރުމުގައި ބަލާން މިންގަޑަކީ، އެމްޕްލޯއީ ފިޔަވަޅު ނުނެރުމަށް އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުމަށް ފިޔަވަޅުއަޅާފައި، މުވައްޒަފުންގެ ނިޒާމަކަށް ބަލައިގެން، ސޮއިކުރާ

އެ [illegible] އިޖްރާއަތުގެ [illegible]

[illegible]

[illegible] ވެއެވެ.

[illegible]

[illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.

[illegible]

[illegible]

[illegible] ވެއެވެ.

66.4. [illegible] ނިންމުންތަކަށް ބަލާއިރު، އިތުރު [illegible] އިޖްރާއަތުގެ [illegible] 13 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] 59 ވަނަ މާއްދާގައި، [illegible] ވެއެވެ. [illegible] 59 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] ވެއެވެ. [illegible]

ހަމައެކަނި މިކަންކަމަށޭ އެގޮތަށް ދެންނެވުމަކީ ވަރަށް އުނދަގޫ ކަމެއްކަމަށް ދައުލަތުން ޖަވާބު ދެއްވާފައެވެ. ހަމައެކަނި ޗާޖު އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ އިތުރަށް، 59 ވަނަ މާއްދާގެ ތެރެއިން އިތުރު ކަންކަމަށްވެސް ރިޢާޔަތް ކުރެވިދާނެކަމަށް ދައުލަތުން ދެކޭކަމަށެވެ.

66.5. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ގުޅޭގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާ ކުރެވުނު ސުވާލުތަކާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ފުރުޞަތު އެރުވުމުން، އެކަންކަމަށް ޖަވާބު ދެވިފައިވާކަމަށް ދެކޭކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައެވެ.

އިސްތިއުނާފު ހައްދަވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

67. އިސްތިއުނާފު ހައްދަވާ ފަރާތުން އެދިވަޑައިވަނީ ތިރީގައިވާގޮތަށެވެ.

> "ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B11/AM/2026/01 ބަންދު މުއްދަތު ނިންމުމުގެ ނިންމުން ބަދަލުކޮށް ނެތްކަމަށް ޝަރުޢީ އަމުރު ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަމަށް ބާޠިލުކޮށް ނިންމަވައިދެއްވުން އެދެމެވެ."

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

68. މި މައްސަލައިގެ އަޑުއެހުންތައް 27 އޮގަސްޓު 2025 ދުވަހު ނިމުނުކަމަށް ޝަރީޢަތުގައި އިޢުލާނުކުރުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން 30 އޮގަސްޓު 2026 ދުވަހުގެ ތާރީޚުގައި ފޮނުއްވި ސިޓީއެއްގެ[19] ޒަރީޢާއިން އިތުރު ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތް ކުރެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައެވެ. އެ ސިޓީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމަކީ 27 އޮގަސްޓު 2026 ދުވަހުގެ އަޑުއެހުމުގައި ދެކެވިފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ފުރިހަމަކޮށް، މި މައްސަލައިގެ ތާރީޚުގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތްކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުންދާ

---

[19] 03 ޖޫން 2026 ދުވަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2550 އެންޓްރީ ސިޓީ.

ކަންކަމަށްވެފައި، އެއީ މި އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައިގައިވާ ޤާނޫނީ ބަހުސްއާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމަށްނުވާތީ، އެ ސިޓީގައިވާ ކަންކަމަށް މި ނިންމުމަށް ވާސިލުވުމުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ނުވާނެއެވެ.

69. މި މައްސަލައިގައި ދެފަރާތުގެ ހުށަހެޅުންތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ބަހުސްކުރެވޭ ބައެއްކަންކަން ތިރީގައި ބަޔާންކުރަމެވެ.

69.1. އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަލީމުގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރައްވަމުން، މީނާގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކުރަނީ، 2017 ވަނަ އަހަރުގެ ހާދިސާއެއްގެ މައްސަލަކަން.

69.2. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރުމަށް ނިންމެވި، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B9(655-2017)/SHB/2021/112 "ކޯޓު އަމުރު" (23 ނޮވެމްބަރު 2021) އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައި ނުވާކަމާއި، އެ އަމުރު ނިހާއީ ވެފައިވާކަން.

69.3. އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުން ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން، އެ ޕެރެގްރާފުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން، މައްސަލައިގެ ނުސްޚާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމަކަށްނުވާތީ، އެކަންކަމަކީ ބަންދުކުރު ގޮތެއްނިންމުމުގައި ޤާނޫނީގޮތުން އަމަލުކުރުން ލާޒިމުކުރާ ނުވާކަން.

69.4. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސަލީމު ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަންގާފައިވާ އިޖުރާއަތް ނެތްކަން.

70. މި މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައިވާ ސުވާލުތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

70.1. ދަށުކޯޓުން ބަންދު މުރާޖައާކޮށް ނިންމުމުގައި އަމަލު ކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްތޯ؟

70-2. އިސްތިއުނާފު ކޮށްފައިވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ބުނާ ނިންމުމުގައިތޯ؟

70-3. ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހެއްގެ ސަރީޙަކަށް ތަޙުޤީޤުގެ ނަތީޖާއެއްގެގޮތުން ބަންދުން ދޫކުރެވިދާނެތޯ؟

ބަންދުގެ ޤާނޫނީ އުސޫލުތައް

71. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި، އެ މީހަކާމެދު ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ މައްސަލައެއްގެ ހެރި ޝަރީޢަތުކުރުން ނުވަތަ ހުކުމެއް ދޫކުރިޔަސް ނުޖެހޭ ފުރުޞަތު މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށްޓަކައި، ނުވަތަ ކޯޓަށް ޕްރޮސީޖަރުތަކުން ކަމަށްޓަކައި، ނުވަތަ ހިފެހެއްޓުން ކަމަށްޓަކައި، ނުވަތަ ބަންދުން ދޫކުރުމަށްފަހު ނިޔަތަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެ ކަމަށްޓަކައި މެނުވީ، އެއްވެސް މީހެއް ސަރީޙައިގެން ޙުކުމްކުރުމުގެ ކުރިން، ބަންދުގައި ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެކަމަށާއި، ބަންދުން ދޫކުރާ ހިނދު، ކަމާބެހޭ އުސޫލުން ނުވަތަ ކޯޓުން ބަންދުވާ ގޮތްތެރިކުރުން ކޯޓަށް ޕްރޮސީޖަރުން ކަނޑައަޅަންޖެހުމުން ކަނޑައަޅާ އެހެން ސަރީޙަކަމުގެ ކަނޑައަޅާފައިނުވާކަމަށް ބެލެވިފައިވެއެވެ. މިއީ، މީހެއްގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުތަކުގެ ކުރިމަތިވާ ސަރީޙަކަމެއް، ޙުކުމް ކުރުމުގެ ކުރިން، ބަންދުގައި މީހުން ބެހެއްޓުމާ ގުޅޭގޮތުން ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޙައްޤު އުސޫލެވެ.

72. ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމާ ގުޅޭގޮތުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގައިވާ އުސޫލުތައް ތަތްބީޤުކުރާނީ ބަންދުކުރުމުގައިވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ސަރީޙު އިޖްތިހާދު މައްސަލައިގައެވެ. އެގޮތުން، މީހަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ހާލަތުގެ މިންގަނޑަކީ، ކޯޓުތަކުން ތުހުމަތުކުރެވޭ މިންވަރަށް ހާލަތު ނުވަތަ ނަތީޖާކަމުގައި، ތުހުމަތުތަކުގެ މިންވަރަށް ހާލަތުތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި

[illegible] [illegible] [illegible] ފަނޑިޔާރުން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ، އެ މީހަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ފަނޑިޔާރު އަމުރު ކުރައްވާނެގޮތް އެ މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.[20]

73. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ބައެއް ޤާނޫނީ އުސޫލުތައް ތިރީގައި ޚުލާޞާކޮށްލަމެވެ.

73.1 ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރުމުގެ މަޤްޞަދަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތުމުގެ ސަބަބުން ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައިވާ މީހުން މުޖުތަމަޢުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] ނިންމުން ބަންދުގައިތިބޭ މީހުންގެ ހައްޤުތައް ހިމާޔަތް ކުރެވޭނެކަމަށް ދެ ފަރާތުގެ ހައްޤުތައް ކޮންމެ މައްސަލައެއްގައި [illegible] [illegible] [illegible]، ފަނޑިޔާރުން [illegible] ވަޒަންކޮށް [illegible] [illegible] މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން.[21]

73.2 ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާއިމުކުރުން ކަމުގައި [illegible]، އެ މީހުންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible] [illegible].[22]

73.3 ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރަންވާނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާއާއި [illegible] އިބްރާހީމް މައްސަލައިގެ ހުކުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible]، އެ [illegible] ބޭނުން، މީހެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[23]

---

[20] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/93 ޤަޟިއްޔާގެ 17 އިން 22 ވަނަ ނުކުތާ.

[21] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާގެ 26 ވަނަ ނުކުތާ.

[22] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާގެ 27 ވަނަ ނުކުތާ.

[23] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާގެ 28 ވަނަ ނުކުތާ.

73.4. މައުޟޫޢީ މައްސަލައިގައި ޙުކުމް ކުރުމުގެކުރިން ދަށުކޯޓުން ވަކިވަކި ހެކިތައް ވަޒަންކުރުމުން، އިސްތިއުނާފީ ކޯޓުގައި އެ މައްޗަށް ބަހުސްކުރެވި [illegible]، އަސްލު މައްސަލައިގެ [illegible] ކެނޑި، މުޅި ޝަރީޢަތުގެ މަޤުޞަދާ ޚިލާފުވާ، [illegible] ވާނެކަން.[24]

73.5. ބަންދުގައި [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[25]

74. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާމް އިސްމާޢީލް (2024/SC-A/19) (މިއަށްފަހު "ޝިޔާމް އިސްމާޢީލް މައްސަލަ" ކަމުގައި ރިފަރކުރާ) ގެ ފައިސަލާގައި، ބަންދުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] 13 ވަނަ މާއްދާއަށް [illegible]، [illegible] ބަންދުގައި [illegible]

---

[24] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ފައިސަލާގެ 28 ވަނަ ނުކުތާ.

[25] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ފައިސަލާގެ 27 ވަނަ ނުކުތާ.

ދިނުމުން، ބަންދު މުޢާމަލާތުގެ ގާތުގައި އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގައިވެސް އަމަލުކުރަންޖެހޭ މިންގަނޑު ކަމަށް، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[26]

75. ބުނެވިދިޔަ ޤަޟިއްޔާތަކުގެ އަލީގައި، ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރީގެ ޤަޟިއްޔާގައި ގާއިމުކޮށްފައިވާ ޤާނޫނީ އުސޫލުތައް ބައެއް ފާހަގަކޮށްލެވޭ ގޮތުގައި ތިރީގައި މިވަނީއެވެ.

75.1. ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރީގެ ޤަޟިއްޔާއަކީ ހުށަހަޅާފައިވާ ބަދަލުގެ ގޮތުން ހުށަހެޅުއްވި ގާއިމުކުރާ ޤަޟިއްޔާތަކެއް ނޫނެވެ.

75.2. ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރީގެ ޤަޟިއްޔާގައި ވަކިކޮށްލުމުގެ ހުކުމް ނަގައި ވަކިއަމަލުކުރަން ހުކުމްކުރުން ލާޒިމުކުރެވެނެއެވެ.

75.3. މުޢާމަލާތުގެ ބައްޓަންކޮށް ޤާނޫނީގައި މުދާތަކުގެ ބައްޓަން ވަޒަންކުރަން ޖެހެނެއެވެ.

75.4. ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރީގެ ޤަޟިއްޔާތަކުގެ ނިންމުންތަކަކީ މަޢުލޫމާތު އަދި ޤާނޫނީ ފޯރި ދިނުމަށް ނަންގަވާ ނިންމުމެކެވެ.

75.5. ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރީގެ ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުންތަކަކީ، ކޯޓުގެ މުސްތަޤުބަލުގެ ގޮތަށް ވަކިވަކިން ދެއްކުމަށް، ތިބޭފަދަ ހުށަހެޅުމަކަށް އިޖާބަ ދެއްވައިދިނުމަށް، ފަރާތްތަކުގެ އިލްތިމާސް ނިންމުމެކެވެ.

ދަޢުވާކުރުން ބަންދު މުޢާމަލާތުގެ ނިޔަލަށް ކަމުގައިވާ ގޮތުން ވެއްދޭ ސާބިތުކުރުމުގެ 20 ވަނަ މާއްދާ ހިމެނޭތޯ؟

76. އިސްތިއުނާފީ ގޮތުގައި ނުކުތާގައި ދިޔައިރު މުޢާމަލާތު ސަބަބުން ފަސްލުގެ ހުށަހެޅުން ފަދަ ގާނޫނު ސާބިތުކުރަމުން، ދަޢުވާގައި ކަނޑައަޅާ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤަރާރުގެ ޙަޤީޤަތުގައި އެއްވެސް އެކަށީގެން ބަންދުވެ

---

[26] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/19 ފަތުވާގެ 10 ވަނަ ނުކުތާ.

ތުހުމަތުތަކާއިމެދު، މީނާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމަވާފައިވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި، ޤާނޫނުގެ ކުރިމަތީގައި، އަދި އެ މީހުންގެ މައްސަލަ ޤާނޫނު ހިންގުމުގައި ތަންފީޒު ކުރުމުގައި ހަމަހަމަ ސިފައެއްގައި ހިމެނުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށްކަމަށް. އަދި މިކަމުގައި ބަލާބަލާ ކުރިމަތިލާފައިވާ ސަބަބުތައް، އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާކަމަށް. މިހާރުގެ ހާލަތުގައި ކުރިމަތިލާ ތުހުމަތު ނިސްބަތްކުރެވޭ ހާލަތު ބަލާއިރު، ކުރިމަތީގައި ޤާނޫނީ އިސްތިއުނާފަކީ ބަންދުގެ މުއްދަތާ ކުރުމުގައި އެ އުސޫލުތަކަށް ކުރިމަތިލާ ހިމާޔަތް ކުރައްވާފައިވަނީ ސަރީޙަ އިބާރާތުން މައްސަލައާ އިދާރީ ހަވާލާ މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކަށް ކަމަށްވާތީ، ބަންދު މުއްދަތާ ކުރުމުގައި އެ އުސޫލުތަކަށް ކުރިމަތިލާ ޤާނޫނީ ހިމާޔަތް ކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށްކަމަށް.

77. މި ނިންމުމުގެ 45.5 އާއި 50 އަދި 69.2 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ބެލުމުން، އިއްތިހާމު ޖަހައިދޭ ސަރުކާރު ސަރީޙަ ނިޔާނުކުރެވި ބަންދުކުރުމަށް ކުރިމަތިލާ ޤާނޫނީ ނިޔާވެރި އުސޫލު އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ހާލަތުގައި، އެ އުސޫލުގައި މިނޫ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމަވާފައިވާ އުސޫލުތަކާއި، އެ ސަބަބުތަކުގެ މައްސަލަ ދިފާޢުކުރުމުގެ ހައްޤުގައި އިޖުރާއަތު އުސޫލުތައް ކުރިމަތިލާފައިނުވާ ނިސްބަތެވެ. އަދި މި ޙާލަތުގައި ބަހުސްގެ ދުވަސް ގައިދުކުރުމުގެ ނިންމުން، އިއްތިހާމު ޖަހައިދޭ ސަރުކާރު ބަންދު މުއްދަތާ ކުރުމުގެ ކަންކަން ގެނެވިފައިވާކަން ދެކެވެ.

78. އިއްތިހާމު ޖަހައިދޭ ސަރުކާރުގެ ހަރަކާތްތަކަށް ބަލައިން، އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، މިނޫ މައްސަލަ ތަހުގީގުކުރުމާ މައްސަލައިގައި ދަލީލާ އެއްގޮތް މައްސަލަ އެއްބަސްވެފައިވާ ކަމަށްވާއިރު، އަދި އެބަހައްޓާ ބަންދުން ދުކާންތަކާއިމެދު، މިނޫ ބަންދުގައި ބަހައްޓައިދިނުމަށް ޤާނޫނުގެ ތަރައްޤީއާއި ކުރަމުންދާކަން. އަދި މިފަދަ ކަންކަމުގައި ނުކުތާކޮށްފައިވަނީ.

79. މި ނިންމުމުގެ ނުކުތާ 71 އިން 75 އަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކުގެ އަލީގައި، ބަންދު މުއްދަތާ ކުރުމުގައި ބަލައިގަނެވޭ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ޙައްޤުތަކާ ޚިލާފަށް

ވުޖޫދުގައިވެއްޖެއެވެ. އެހެން ވަޒަންކުރުމުގައި، ސަޢީދު އިބްރާހީމް ކައުންސިލަރާއި އިދުރީސް ޙަފީޡު ކައުންސިލަރާއި ޝިހާބު އިސްމާޢީލް ކައުންސިލަރުގައިވާ އަބްސެންޓްކަން ބެލުމުން، ގިނަބައެއްގެ ކައުންސިލަރުން ސަޢީދުގެ ކަރަކްޓަރ ހަރަކާތްތެރިވާ ޖުމުލަ މީހާގެ ޒުރިޔާ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެކަމަށް، މީހާގެ ސަޢީދުއަށް ނިންމުމުން ބަންދުކުރުމަށް ނިންމި، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B9(655-2017)/SHB/2021/112 "ކޯޓު އަމުރު" (23 ނޮވެމްބަރު 2021) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. މި ހާލަތު ބަދަލުވެފައިވާތީވެ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބަކީ، ކައުންސިލަރުގެއިދާރާއިން އެއްވެސް ބަންދުން ދޫކޮށްލާފައިވުމެވެ.

80. މި ކައުންސިލަރުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބުތަކާ ބެލުމުން، ގިނަބައެއްގެ ކައުންސިލަރުން ޖުމުލަ ކައުންސިލަރުންގެ އެއްބަހަކަށް ދޫކޮށްލުމަށް ފެނިފައި މީހާގެ ބަންދުގެ ޙާލަތު ބަދަލުވެފައިވާތީ ސަބަބުތަކެއްނެތެވެ. މީގެއިތުރުން، އިދުރީސް ޙަފީޡު ކައުންސިލަރުގެ 23 އަދި 26 ވަނަ ނުކުތާއަށް ނަޒަރުކުރުމުން، ބަންދު މުއްދަތާ ކުރުމުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ، އެ މީހަކު ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމާފައިވާ ޙާލަތުން ބަދަލެއް އައިސްފައިވާކަން ނުވަތަ ނުފެނުނުކަމުގެ ކަމެއްކަމަށް އެނގެއެވެ. އަދި ކުރިން މިހާރުގެ ގޮތުގައިވެސް އެ މީހަކުގެ ބަދަލުގައި ނުރައްކާތެރިވާނެއެވެ.

81. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާއާގުޅޭ ހުށަހެޅުމުގައި، ކައުންސިލަރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާގޮތަށް ބަލާލީމާ، އިޖުތިމާޢު ފުރުޞަތު ސަޢީދުގެ ކަރަކްޓަރ ހަރަކާތްތެރިވާ ނުބައިވިކަން، މީހާގެ ބަދަލުވެފައިވާ ޙާދިސާގައި ދައްކާފައިވާ އެހެން މީހުން ކުރިން ދޫކޮށްލާފައިވުމުން، އެ މީހުންގެ ކައްކަށްހުރި ނިސްބަތުގައި މީހާއަށް ޙާލަތުގައި ނިންމާފައިވާ ކަމުން ހަރަކާތްތެރިވެފައިވެއެވެ. އިދުރީސް ޙަފީޡު ކައުންސިލަރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައެޅި ޤާނޫނީ އުސޫލަކީ، ބަންދު މުއްދަތާ ކުރުމުގައި،

މައްސަލަ ކުރިއަށް ދިޔުމުގައި ހުކުމާއިގުޅޭގޮތުން ނުވަތަ ހުރަހަކާއިލާ ހުއްޓުން، ބަޔާންކުރު ގޮތުގައިނުހުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރެވެން ނުވާނެކަމުގައެވެ.

82. ބަޔާންކުރު ގޮތުންނަގަންޖެހުނީ މައްސަލައިގެ ލަފައިގެންވާ ކަންކަމާއި، ކޯޓުގެ ދިފާޢުގެ ޝަރީޢަތް ވަކިން ރިޢާޔަތްކުރެވޭން ކަމަށްވާއިރު، މި މައްސަލައިގައި އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތު ސަރުކާރުގެ ބަޔާނާ ބަލައިފި، ދީނާ ސަރީޢަތް ނިމުނުނަން ބަންދުކުރުމަށް ނިންމާފައިވަނީ، ދީނާގެ ކަރައިން މުޅިތަރައްގީ ސަރުކާރާއި ނަޒަރިއްޔާތު ހިފައިގެން ސާފުކޮށް ބައްލަވާ ހުރަހަށްކުރެއްވުމެވެ. މިގޮތުން، އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތު ސަރުކާރުގެ މައްސަލަ ތަރުތީބުކުރުމުގެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އެހެންބަޔަކާ ދޭތެރޭގަ ދީނާ ދޭތެރޭގަ ނަމަވެއްޖެކަމަށް ބަލަންޖެހޭ ފާހަގަ އެކޮންމެ ދީނާގެ ފުރުން ސާފުކުރުމަށްއިނދެރިން، މި ބަލަތަކުގައި ކުރިމަތިވާ ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ފާހަގައަށްކަމުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށް ބަލަންޖެހޭ ފާހަގަ ސަބަބަތައްކަމެވެ. އަދި އިސްތިއުނާފު ކޯޓަށްވާ ކުރިމަތިވާ ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި، ބަންދު މުޢާމަލާ ކުރުމުގައި ޢިއްޔަތުކުރަމުންދަނީ ފާހަގަ އެކޮންމެ ދަރަޖައާއި ގުޅޭ ފަރާތްތަކުގެ ނިންމުމަކާއިގުޅޭ، އެ ނިންމުމުގައި ފާހަގަކުރެވުނު ސަބަބު ބަލާނެގޮތް ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށް ފެންނަކަމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކޯޓަށްވާ ޝަރީޢަތް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ފަތުވާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ބުނާ ނިންމުމެއްތޯ؟

83. އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތު ސަރުކާރުގެ އިސްތިއުނާފުގައިވާ ދިފާޢު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބައްލަވައި، ދީނާގެ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ، ދީނާ ބަންދުގައި ހުރަސްކުރަމުގެ މުއްދަތު ގުނުމުގައި، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ފަތުވާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ފާހަގަކުރަމުގެ ކަންކަމަށް ކުރިމަތިވާ ކޯޓުން ރިޢާޔަތް ކުރައްވާފައިނުވާކަމެވެ. އެކަން އިތުރަށް ތަފްސީލު ކުރަމުން، އެ ޕެރެގްރާފުގައި ރިޢާޔަތްކުރަމުން

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ބަންދުގައި ގިނަދުވަސްތަކަށް ހުކުމްކުރައްވާފައިވުމުން، މިއީ ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާ ސަބަބަކީ، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާއަކީ ބަންދާ ގުޅޭގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއަކަށް ނުވުމުންކަމަށް މިއާ ޚިލާފުވެއެވެ. އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ހާލަތަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ބަންދުން ދޫކުރުމުގެ އުޞޫލުތަކުގެ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެންދެވޭނެކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

84. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ހަރަކާތާ ގުޅޭގޮތުން ދައުލަތުގެ ޝަކުވާގެ ޙާލަތާއި، އިއްޔެ ބަޔާން މުޖުތަމަޢު ސަލާމަތާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމެވުމުގައި ޝަރީޢަތް ކޯޓުން ރިޢާޔަތް ކުރައްވާފައިވާ ފެންނަ އުސޫލުތަކާ، ބަންދު މުރާޖަޢާކުރުމުގައި ބަލާނެ ކަރުދާސް ފެންނަ އުސޫލުތަކަށްކަމަށް. އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގައި އިޢުތިބާރު ދެއްވަވާ ސަބަބު ހުރަހަކަށްވާފައިވާތީވެ އުސޫލުތަކަށް ބިނާކޮށް ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ނިންމަވާފައި ނުވާކަމުގެއެވެ.

85. މި ނިންމުމުގެ ނަމްބަރު 34، 36، 45.10 އަދި 69.4 ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންކަމަށް ބެލުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، އިއުތިބާރު ދެއްވަވާ ސަބަބު ފުރިހަމަވާގޮތުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންކަމަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން، ދަށުކޯޓުން އަމަލުކުރަން ލާޒިމުކަންކަން ނުކުންނަކަމަށް، މުދު އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުންނެވެސް އިލްތިމާސް ކުރައްވައެވެ. މިގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، އިއުތިބާރު ދެއްވަވާ ސަބަބު ބަންދުން ދޫކުރުމަށް އަންގަވާފައި ނުވާކަމަށްވެސް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިލްތިމާސް ކުރައްވައެވެ.

86. ޝަރީޢަތު ކޯޓުން އިއުތިބާރު ދެއްވަވާ ސަބަބު ބަންދާމެދު ގޮތެއްނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތް ކުރައްވާފައިނުވާ ސަބަބު އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި އިތުރުން ބަލައިފި މަސްއަލައިގައި ބަންދު މުރާޖަޢާ

ކުރުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުޞޫލުތަކާކަން އެނގެއެވެ، އިންސާފު ޙައްޤު މައްސަލައިގެ 27 ވަނަ ނުކުތާގައި، ބަންދުގައި ގިނަދުވަސް ހުރުވުމަށް ނަގަވެސް، މުޖުތަމަޢުއަށް އުނިކަމެއް ދުރުކުރުމަށް ނުކުރެވޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ދިމާލު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއިން ދަމާނަތު މަދުންނުކުރާ ބަލާނެކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

87. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ފައިސަލާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، އިއްޖިހާދު މުޙައްމަދު ސަލީމް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަންގަވާފައިވެއެވެ. އެއީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދައުލަތަށް ބަދަލުކުރިއިރު، އެކަމުގެ މައްޗަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ނިޔާމުން ނުވަތަ މަތީ މަރުޙަލާގެ ނިންމުމުން ބޭނުން ހުކުމްތަކާއި ހުރަހަށްވެއްޖެއްޔާއެވެ. އެއާދާލާފަށް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލަށް ދިރާސާކުރުމުން، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވާނެ ކުށްތަކެއް ކުރުމުން ވިޔަސް، އެ ވިޔަސްގެ ސަބަބުތަކެއް، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަކީ އެނގޭއެވެ.

88. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ހުކުމްކުރުމުގައި އަސާސީ ޙައްޤުގެ ބާވަތާ ކަނޑަކަން އުނިއެއްގައި ގިނަދުވަހުކަމަށް ބަނދުވެއްޖެއެވެ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާ ހިމެނުނު އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަމުގެ ބާބުގައި ކަމަށްވުމާއި، މީގެ ބަންދުކުރުމުގެ ޙުކުމަކަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއި، އިއްޖިހާދު މުޙައްމަދު ސަލީމް މިނިވަންކުރުމަށް ހުރަސް ބަހައްޓައިވާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އާ އެއްގޮތަށްވެއްޖެއާ މާއްދާއެކެވެ.

89. މި ހާލަތުގައި، އިއްޖިހާދު މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ހާލަތާއި މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާ ހިމެނިއްޖެއްޔާ އެއި ހާލަތު ބަލަހައްޓާފައި އެނގެންނެތްއެވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ފައިސަލާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ހާލަތަށް ދެކެވުނު ނުވަތަ އެންމެހާ ޤަރާރުމަތީގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، މީނާ ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އިންސާފު ޙައްޤު މައްސަލައިގައި ބަޔާން މުޖުތަމަޢުގެ ގެއްލުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލު މިއާގޮތުން ނިންމުމަށްއެވެ.

ދެކެމެވެ. އެހެންކަމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އިޙްތިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ބަންދު މުރާޖަޢާ ކުރުމަށްފަހު،
ވީމާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމުމުގައި، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ 2026/SC-A/10 ނަންބަރު ޤަޟިއްޔާގެ
20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުން ރިޢާޔަތްކޮށް، [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ ސަބަބެއްނެތެވެ.

ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހެއްގެ ޝަރީޢަތް ފަށްޓުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ބަންދުން ދޫކުރެވިދާނެތޯ؟

90. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ނުކުތާ 2 އިން 4 އަށް، އިޙްތިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ޚުލާޞާއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ 2026/SC-A/10 ނަންބަރު ޤަޟިއްޔާގެ 20 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، އިޙްތިޝާމް މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ފަށްޓައިފާކަމަށް [illegible] [illegible] ވީމާ ބަންދުން ދޫކުރެވިދާނެކަމަށް ދެކޭކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އެކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2026/HC-B12/06 ނަންބަރު ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމުންވެސް [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

91. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. [illegible] [illegible] އަބްދުއްރަޙްމާނު (2023/HC-B12/79) ޤަޟިއްޔާގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އެކަށީގެންވާ އަވަސް [illegible] ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ ހައްޤު ދުސްތޫރީ [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްކަން [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކުން އެކަށައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކުން އެނގޭކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މުއްދަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވެދާނެ، އިންސާފު ގާއިމުކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ހަމައެއާއެކު، އަވަސް ޝަރީޢަތުގެ ހައްޤަކީ މުޖުތަމަޢުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައިގެ އަޑުއެހުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މައްސަލަ ނިންމުން އާދައާ ޚިލާފަށް ލަސްވުމަކީ، ބަންދުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މިހައިތަނުން ޤާއިމުކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާ ދެކޮޅުގޮތުން ސަބަބެއް ނުދެކެވޭނެއެވެ. އަދި ސަރީޙަށް ދިމާލަށްވެސް ކަންކަން ފާހަގަކޮށް ބަންދުން ލުއިދިނުމުގައި ކަންކަން ވަޒަންކޮށް ސަބަބު ބަޔާންކުރަންވާނެކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.[27]

.92 މިގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަރީޝް ރަޝީދު (2024/HC-B12/13) (މީގެފަހުން "އަރީޝް ރަޝީދު މައްސަލަ"ކަމަށް ބުނެފައިވާ) ގެ ސިޔާޤުގައި، ބަންދުގައި ގިނަދުވަސްވުމަކީ ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ސަބަބެއްކަމާމެދު ބަހުސްކުރަމުން، އެކަމުގެ މައްޗަށް ބަސްބުނެފައިވާނެއެވެ. އެގޮތުން، އަރީޝް ރަޝީދުގެ ހުކުމުގައި، ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަންސްގެ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޓީގެ 16 ވަނަ ސެޝަނުގައި 30 ޖޫން 1982 ދުވަހު އެޑޮޕްޓް ކޮށްފައިވާ، CCPR General Comment No. 8: Article 9 (Right to Liberty and Security of Persons) އާރަފާރި، އައި.ސީ.ސީ.ޕީ.އާރުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ މަފްހޫމާ ގުޅޭގޮތުން ބަލާއިރު ހުރަހަކަށްވެފައިނުވި، ގާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ސަރީޙައިން ޙުކުމް ކުރުމުގެ ކުރިން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމުގެ މުއްދަތާއި، ގާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައިވާ އެކަށީގެންވާ އަވަސް މިންވަރެއްގައި ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމާއި، 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގައިވާ ޝަރީޢަތުން ކުށްސާބިތު ނުކުރެވޭހާ ހިނދަކު އެ މީހަކު ކުށްވެރިއެއް މީހެއްކަމުގައި ބެލުމުގެ ޙައްޤާ ގުޅޭ ކުރުމުގައި، ގާނޫނުއަސާސީގެ 68 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ގާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާ މިނިވަންކަންތަކުގައި، މިނިވަން ޑިމޮކްރެޓިކް މުޖުތަމަޢުގައި ގަބޫލުކުރާ ޢަމަލުތަކަށް ނަގަހައްޓައި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކުގައި، ދައުލަތުގެ ހައިސިއްޔަތުން ޤަބޫލުކުރި ޒިންމާ ގުޅޭގޮތުންނެވެ.

---

[27] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-B12/79 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ނުކުތާ 45 އިން 47 އަށް.

93. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ އަނީސް ހިލްމީ މައްސަލައިގެ 58 ވަނަ ނުކުތާގައި، އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ކުރެވުމުގެ ހައްޤު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެކަށީގެންނުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އެކަށީގެންނުވާ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] މުއްދަތުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، އެކަށީގެންނުވާ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] އެކަށީގެންނުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.[28]

94. [illegible] [illegible] [illegible]، އަނީސް ހިލްމީ މައްސަލައިގެ ނުކުތާ 59 އިން 64 އަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

94.1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޮވެއެވެ.[29]

---

[28] ...ton Fehr, 'Remedying Unreasonable Delay' [2023] Alberta Law Review, 739.

[29] Christopher Sherrin, 'Excessive Pre-Trial Incarceration' [2012] Sask.L.Rev, 55.

94.2. ޝަރީޢަތުން ހުކުމް ކުރުމުގެ ކުރިން ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައިވާ މީހެއްގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު ދިގުވުމުގެ ސަބަބުން، އެކަމުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް މީނާ ބަންދުން ދޫކުރުމުގައި ހައްގު ކުރަންޖެހޭ ވަކި މުއްދަތެއް، އަދި ހުރިހާ މުއައްސަސާއެއްގައި އަމަލުކުރަން ހުށަހަޅާ ބައެއް ޤަވާޢިދުތަކުގެ ޝާމިލު ވާގޮތަށް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ނަމަވެސް. އަދި ކޯޓުތަކުގެ މުއައްސަސާއެއްގެ ވަޒީފާއާ ގުޅިގެން އެ މުއައްސަސާއެއްގެ ޚާއްޞަ ބަޔާނެއް ހިމެނޭ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ. އެ ކަންކަން ބިނާވެފައި، އެ މުއައްސަސާއެއްގެ ބާރުތައް، ކުރާނެ އަމަލުތަކާއި މުވައްޒަފުން ބަލަހައްޓަ ދިނުމަށާއި، ގާނޫނީ މުވައްޒަފުން ހޯއްދަވައި ހުށަހަޅާތީ ދުސްތޫރުގެ އަމަލުކުރާ އަދި ބަންދުގައި ހުންނަ މުވައްޒަފުން އަމަލުކުރާ ހުށަހަޅާފައި، އެ ދިނުމަށް މުޖުތަމަޢުގެ ބަލައިގަނެ ޤާނޫނުގެ ސަބަބުން ޙާލަތުގެ ނިޔާކަތްތަކުން ވަޒީފާދާރީ، ޤާނޫނުގެ ހިމާޔަތް ކަނޑައެޅި އެހެނިހެން މުއައްސަސާއިން ލިބިފައިވާ ކަންކަމާއި، އެ ދިނުމަށް ޤާނޫނުގެ ސަބަބުން މުވައްޒަފުންގެ ވަޒީފާ، ސަރުކާރުގެ ހަމަޖެހުން ބަލާއިރު ހިނގާ ކަންކަމުގެ ލިބިގަތުން، މުޖުތަމަޢުގައި އަދި އިންސާފުގެ ނިޒާމުގެ އެއްބަސްވުމެއް ހިމާޔަތްކުރާ މުއައްސަސާގެ ވަކިވެގެން ލިބިދޭ އެހެނިހެން ކަންކަމުގެ މުއައްސަސާ.

94.3. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ސަރަޙައްދު ނިޒާމުތަކުން ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައިވާ މީހުންގެ އަމަލު ގެންގުޅުމާއި، ސަރަޙައްދު ކުރުމުގެ ދުވަހު ފަސޭހަކަމާއި ޖިނާއީ އަމަލުގެ ނިޒާމުގެ އެއްބަސްވުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި، އެ ޤާނޫނުއަސާސީއާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރުމާއި، އަސާސީ ހައްޤުތަކާއި ޙައްޤުތަކާ މުޅިހުރިހާ ހައްޤުތަކާއި ޙިމާޔަތްކުރަނީ، ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ހާމަވާ ގޮތް ގެންދިއުމަށްވެ. އަދި މުއައްސަސާގެ ސަރަޙައްދު އަމަލުކުރުން، ބަންދުގައި ހިނގާ މުއައްސަސާގައި ހައްގުގެ ތެރޭ ސަރަޙައްދު އަމަލުކުރުމުގެ އެކަށީގެންވާ

ވަސީލަތްތައް ދައުލަތުން [illegible] ފޯރުކޮށްދިނުމުން [illegible] [illegible] ވ.

[illegible] [illegible][30] ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވާނެއެވެ.

94.4. އެހެންކަމުން، އަނީސް ރިޟްވީގެ ހުށަހެޅުމާ [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ އެކަށީގެންވާ ވަސީލަތްތައް ދައުލަތުން ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ނެތުމުގެ ސަބަބުން މައްސަލަ ދިގުލައިގެން ދިއުމަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއި ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުސޫލުތަކަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ ގާނޫނުގެ 31 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދަ މުއްދަތަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭނެކަމަށް [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްގައި، ބަންދުން ދޫކުރަން އެކަށީގެންވާ [illegible] [illegible]. އަދި ދައުލަތުގެ ވަސީލަތްތައް [illegible] ސަބަބުން، އެކަށީގެންވާ [illegible] ޝަރީޢަތް ކުރުމުގެ [illegible] [illegible] ނުވަތަ ނޫންކަމާއި، [illegible] ނިސްބަތުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 186 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އެ މީހަކު ބަންދުގައި [illegible] މުއްދަތު ޙުކުމުން އުނިކުރުމުގެ އިތުރުން، ކަނޑައެޅޭ [illegible] ޤާނޫނު [illegible] އިތުރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ޙުކުމުން އިތުރު މިންވަރެއް [illegible] ދެކެމެވެ.

95. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ އަނީސް ރިޟްވީ މައްސަލައިގެ ނިންމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާތީއެވެ. މި މައްސަލައިގައި [illegible] މުޙައްމަދު ސަލީމުގެ މައިގަނޑު ހުށަހެޅުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 20 ވަނަ

---

[30] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާގެ 27 ވަނަ ނުކުތާ.

ޒިންމާދާރުވެފައި، ޤާނޫނުގެ ސަރަހައްދު އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ފަސޭހަވެދާނޭގޮތަށް ބާރުތަކުގެ ވަކިވަކިކަމުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވާންވާނީ މިނާ ބަންދުން ދޫކުރުމަށްފަހުގައެވެ.

96. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާއަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ޤަޟިއްޔާގެ ބުނާ ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުމާ ދެކޮޅަށް އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތު ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އެ ޤަޟިއްޔާގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/HC-B12/06 ޤަޟިއްޔާގެ ބުނާ ޝަރީޢަތް ކުރަންޖެހޭ ވާނީ ސަބަބު ނިޔާކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

97. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 37 ވަނަ ނުކުތާގައި، އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތު ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ފަރާތުން، މައްސަލައިގެ މައްޗަށް އިތުރު ކުރުމުންނެވެ، އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތު ސަރުކާރުގެ މައްޗަށް ކުރުމުގައިވާ ދާއިރާ ޝަރީޢަތްކުރަންޖެހޭ ސަބަބުތައް، ނުވަތަ އަކަށަން މިންވަރަކަށް ދިގުމުއްދަތަކަށް ކުރެވޭ ޝަރުޠުތަކުގައިވާ ބަޔަކު ބަންދުގައި ބަހައްޓާފައިވުމަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވެސް، ދުއްވާ ޝަރީޢަތުގެ ދަށުން ނުވަތަ އެ އިބްތިދާއީ ކޯޓަށް ބަލަން ބަލައިދިނުމަށް ނުވަތަ ނިންމަވާފައިވާ ވަކިން، އެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައި، އެ މައްސަލަ ބަލައިދިނުމަށް ކަންކަން ކުރެވިދާނެކަމީ، އެ ސުލްޠާނުގެ އެ ކޯޓުން ޖަވާބުދާރީވުމަށް ނިޔާކުރުމަށް ނިންމާފައިވާކަމެވެ.

98. މިގޮތުން، ޤާނޫނީ އަދާލަތުގެ މުޢާމަލާތުގައިވާ ގޮތުން އެ ބައްލަވާ ބަލައިލާއިރު ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 37 ވަނަ ނުކުތާގެ 25 ވަނަ ފޮތުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ސަބަބުން މުޢާމަލާތު ބަންދުން ދޫކުރުމަށް އަދުލުވެރި ގޮތުން ބެލުން ނަގާފައިނުވުމަށް، ފާރަވެރިކަމާ އެކު ބަދަލު ނިޔާއަކީ އިބްތިދާއީ ގިނަގުނަ ބާރުތަކުގައި، ވަކިކުރުމުގެ ދަށުން މުޢާމަލާ ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންކަން ކުރެވޭނީ، ފާހަގަކުރެވޭ ކަންކަން

ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ ޤަޟިއްޔާގެ 39 ވަނަ ނުކުތާގެ 26 ވަނަ ފުޓްނޯޓުގައި، ހަވާލާދީފައިވާ ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ޤަޟިއްޔާތަކުގައި އެކަށީގެންވާ އަވަސްމިނެއްގައި ޝަރީޢަތް ކުރުމަކީ ކޮބައިކަން ތަފުސީލުކޮށް، ސާފު އުޞޫލެއް ޤާއިމްކޮށްފައި ނުވާކަމަށްވެސް ބުނެފައިވެއެވެ.

99. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމުގެ އިތުރުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2026/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާގެ 39 ވަނަ ނުކުތާގައި، [illegible] މުޙައްމަދު ސަޢީދުގެ ޙައްޤެއް ގެއްލިފައިވާނަމަ، ވަކި ދަޢުވާއެއް ހުށަހެޅުމަށް ދުވަހެއް [illegible] [illegible]، މިފަދަ ޙާލަތްތަކުގައި [illegible] އަމަލުކުރަންޖެހޭނެ، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] އަދި އެ ނިންމުމުގެ 26 ވަނަ ނުކުތާގައި، އެހެން ޤައުމުތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 68 ވަނަ މާއްދާގެ [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ.

100. އެހެންކަމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] 94-4 ވަނަ [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ.

[illegible] [illegible] އުސޫލު

101. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމުގެ އިތުރުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ހުށަހެޅުންތަކުގެ ތެރޭގައި [illegible] [illegible] [illegible]، ބަންދުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

102. ޖިނާއީ [illegible] ނިޒާމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ސަޢީދު އިބްރާހީމް މައްސަލައާއި، [illegible] ޙަމީދު މައްސަލައާއި ބިލާލު އިސްމާޢީލް މައްސަލައިގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible].

103. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ސަޢީދު އިބްރާހީމް މައްސަލައާއި [illegible] ޙަމީދު މައްސަލައާއި ބިލާލު އިސްމާޢީލް މައްސަލައިގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތަކަށް ބަލާއިރު، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައިވާ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] 13 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible].

104. ބުނެވިދިޔަ [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން [illegible] ޙަމީދު މައްސަލައިގެ 27 ވަނަ ނަންބަރުގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible] [illegible]

ކަނޑައެޅުއްވުމުގެ ނަތީޖާއަކީ، ބަންދުން ދޫކޮށްލުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ބަލަންޖެހެއެވެ. އަދި މިހާރު ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ދައުލަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ކަމަށްވާއިރު، އެއީ [illegible] [illegible] [illegible].

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަގޮތް

105. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B11/AM/2026/01 "ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް ނިންމިގޮތް" (07 ފެބުރުއަރީ 2026) ބާޠިލު ކުރަންޖެހޭފަދަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޢުޒައިރާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

106. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު [illegible] ފަހުމީގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް ޢާރިފުގެ ރައުޔު

107. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު [illegible] ފަހުމީގެ ރައުޔަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް

ދެންފަހެ، ބުނެވިދިޔަ ކަންކަން އެގޮތުގެމަތިން ހުކުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B11/AM/2026/01 "ބަންދު މުރާޖަޢާކޮށް ނިންމިގޮތް" (07 އޭޕްރިލް 2026) ބާޠިލު ކުރަންޖެހޭފަދަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާގުން، މިގޮތުގެ މަތިން ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މިމައްސަލަ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު [illegible]
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު އިބްރާހީމް ޝާހިދު